

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Za slovensko univerzo — v Pragi.

Kako bi se dalo provizorično rešiti vprašanje slovenskega vseučilišča in tako vsaj deloma, z manjšimi stroški in kar najhitreje ugoditi kulturni zahtevi slovenskega naroda, je prinesel „Čas“ od 21. pret. m. članek, ki ga podajemo slovenski javnosti in slovenskim državnim poslancem v uvaževanje. „Čas“ piše:

Vlada je podala parlamentu predlog, po katerem se ima začetkom šolskega leta 1909/10. osnovati za Italijane pravniška fakulta — na Dunaju, menda v X. okraju. Italijani odločno zahtevajo, naj se jim ustanovi univerza v Trstu; nemanj odločno reklamirajo Slovenci Trst za sedež svojega bodočega vseučilišča.*) Ako se je vlada sedaj odločila ustanoviti pravniško fakulteto na Dunaju, ko se je prejšnji poizkus ustanoviti ital. fakulteto v Inomestu zaradi nemške nasilnosti ponesrečil — je bila gotovo prepričana, da bi parlament odklonil predlog ustanoviti ital. fakulteto v Trstu. O tem se bodo tudi italijanski poslanci prepričali, ko bodo v zbornici nastopili za Trst.

Z nameravanjem osnovanjem italijanske fakultete se nanovo razvija avstrijsko vseučiliško vprašanje sploh, in Jugoslovani bodo ob tej priliki, glasno ponavljali svoj klic po slovenski univerzi in to po vsi pravici. Njih zahteva po visoki šoli je prav tako upravičena, ko zahteva Italijanov. Ako bi bila italijanska fakulteta kar nagloma izsiljena zaradi krvavih spopadov med italijanskimi in nemškimi dijaki na Dunaju, treba priznati, da morajo prenašati Slovenci še hujša nasilstva. Baš te dni ni hotel rektor dunajskega vseučilišča ugoditi zastopnikom slovenskega poslušalstva, da bi bil odstranjen hujšajoči proglas „Südmarke“ in nemškega „Narodnega sveta“ štajerskega, s katerim se poziva nemške dijake, naj vstopijo v sodno službo v slovenskih deželah ter se jim obljublja Slovencem nasproti vse podpore.

Samostojne italijanske fakultete v tem času vlada v Trstu ne osnuje. Ako se ima pa pri

*) To ni res. Slovenci zahtevajo, da bodi sedež vseučilišča Ljubljana. Uredn.

osnovanju italijanske fakultete storiti kaj za slovensko vseučilišče, potem je pač na mestu zahteva, naj bi se češka univerza v Pragi izpopolnila tako, da bo to odgovarjalo Jugoslovanom. To je bila misel dvornega svetnika Golla, ki je v svojem govoru, ko je kot rektor lanske leto odstopil, postavil češkemu vseučilišču za smoter, da postane slovanska univerza, na kateri bi se čitalo v vseh slovanskih jezikih. Ta misel je našla odziv v slovenskem taboru; kakor poroča „Den“, se je posvetoval dne 11. januarja posl. Hribar z rektorjem univerze prof. Heyrovským o tem, kako bi bilo mogoče ustanoviti v Pragi slovenske docenture. Naši javnosti je znano, da število slovenskih slušateljev na češkem vseučilišču od leta do leta raste. Ni pa znano, da slovenski profesorski kandidati v Pragi ne morejo pravomočno polagati izkušenj, ako se tudi podvržejo izkušnjam v Pragi, jih morajo na Dunaju pred izpraševalno komisijo ponavljati, da bi s tem dokazali, da ovladajo v zadostni meri nemški jezik, ker v tem slučaju nima veljave na češki univerzi položen izpit iz nemščine in ker čisto slovenskih srednjih šol sploh ni. Nadalje nima češko vseučilišče vključno dolgoletnemu stalnemu naraščanju jugoslovanskih slušateljev še samostojne stolice za jugoslovanske jezike in literature. In končno se ni še dosedaj noben Slovenec, kar jih je absolutno praško vseučilišče, habilitiral, čeprav bi, kar se filozofske fakultete tiče, dobil slovenski docent za čas svoje docenture gotovo učiteljsko mesto na kaki srednji šoli v Pragi.

V tej smeri leži začetek akcije. Treba bi bilo izposlovati od naučnega ministrstva odobrenje slovenskih docentur in pozneje dotičnih učiteljskih stolic, kar bi bila naloga poslancev in seveda stvar iniciative vseučilišča samega ter slovenskih kandidatov, sposobnih za habilitacijo, ter je izključeno, da bi vlada poizkušala akcijo v tej smeri nemogočiti.

Slovenci so majhen narod (1¼ mil.) toda njih leža od Južnega Štajerskega čez Kranjsko, Koroško do Adrije je politično in gospodarsko neizmerno važna. Zbližati razumni-

štvo tega pridnega naroda kar najtesneje s češkim življenjem s pomočjo naših visokih in strokovnih šol, bi prineslo ne samo Slovencem, ampak tudi nam dalekosežne kulturne, gospodarske in politične koristi.

0 valilnicah.

„Pedagoško društvo“ v Krškem me je naprosilo, naj v eni prihodnjih števil „Učit. Tov.“ napišem kratko navodilo o pomenu umetnih ptičjih valilnic in o načinu razobešanja. Ker je moje tozadevno poročilo za naše glasilo preobširno in ker je v Berlepschevi knjigi „Vogelschutz“ vse to in mnogo drugega jasno in prepričevalno obrazloženo, podajam v sledečem le najvažnejše.

Znano je vsakomur, da more neštivilni drobni in skriti mrčes, ki dela sadjarstvu in poljedelcu toliko kvara, uspešno pokončevati le drobne ptičice in bila bi o tem vsaka beseda odveč. Zavaljo napredujoče človeške kulture pa je ptičje vedno manj in zaradi tega škodljivega mrčesa vedno več. Pri uravnavanju z gostim drevjem in visečim grmovjem obraščenih rek in potokov se odstranjujejo ta naravna zavetišča ptič, človeku nepristopna močvirja se umikajo zelenim travnikom, grmovje plodnemu polju, gozdovi izginjajo, a v ostalih in novih nasadih ni več mesta starim votlim drevesom. In ravno taka drevesa so prebivališča najkoristnejših ptič, duplarjev. Če hočemo ohraniti prekoristni rod duplarjev, da se veseli in biva tudi po naših vrtovih, sadovnjakih, na polju in v gajih ter se kmetovalec obvaruje škode po mrčesu, dati moramo ptičicam vzete pogoje za njih obstoj, in ta njih življenjski pogoj so valilnice.

Že mnogokateri ljubitelji ptič so pričeli izdelovati umetne valilnice in jih ptičam razobešati po svojih vrtovih, po drevesih na prostem in v gozdih. Tada večinomoma so ostale prazne, ptičje jih niso zasledile, kvečjemu nadležni vrabci in pa še škorci, koder so že naseljeni in navajeni. Niso pa mogli privabiti najkoristnejših duplarjev, vseh vrst sinic, plezalčkov, brglezov, detlov, malih in velikih žoln,

mušjekov itd. Zaraditega se te valilnice tudi niso razširile in udomačile.

Da ptičje duplarice po vrtovih, poljih in logih razobešene valilnice zasedejo, morajo biti te valilnice:

1. narejene iz popolnoma suhega lesa, posekanega pozno v jeseni, sicer razpokajo, in iz enega kosa, ki se ga mora držati lub;
2. morajo biti popoln posnetek naravnih žolnin valilnic, ne le kar se tiče zunajnosti in vhoda, temveč tudi notranje uredbe. Znotranji prostor je podoben cilindru svetilke in mora biti prilagojen velikosti ptič, ki jim je namenjen. Na dolenjem koncu razširjena luknja ima zaokroženo, gnezdu podobno, neravno dno, ker vsi duplarji ležejo jajca na gola tla teh valilnic.

3. Imeti morajo ti duplarji v znotranjosti bivališča nekako oporo za njih plezanje, zato imajo te steklenice podobne luknje v sredi dva, tri v krogu narejene robove.

4. Morajo biti stene jako, najmanj 6 cm debele, da se ne izpreminja temperatura in da ne dajo nikake akustike, ker sicer pri najmanjšem bobnenju zbeži ptič in se boji valilnice. Zato so te valilnice velike in težke. Debele stene morajo biti slednjič tudi zato, da lahko duplar svoje bivališče razširi, ako se mu zdi potrebno slediti svojemu naravnemu nagonu k tesanju.

Vse te lastnosti imajo Berlepscheve valilnice, zato jih duplarji tudi radi zasedejo.

Je pa več vrst teh valilnic. Prva in najvažnejša, vrsta A, je najmanjše oblike. Namenjena je najmanjšim ptičkom duplarjem, kakor so: gozdna, čopkasta, plava in močvirna sinica, dalje za plezalčke, brgleze, vrtoglavke, detle, in male pisane žolne, za črnega mušjeka in vrtno rdečerepko. Vhod v valilnico je okrogel — kakor pri vseh teh valilnicah — s premerom 32 mm, kar odgovarja velikosti, obsegu života teh ptič.

Druga B vrsta z vhom 46 mm je namenjena srednjim pisanim žolnam, veliki sinici, škorcem in večini prej imenovanih ptičic.

Te dve vrsti sta najvažnejši, zakaj tretja C vrsta je namenjena le zeleni in sivi žolni ter

LISTEK.

† Josip Čizek.

Kogar so bogovi sovražili, tega so postavili za učitelja.

Ta rek mi je nehoti prišel na misel, ko sem čital nepričakovano vest, da se je tov. Josip Čizek preselil v boljšo domovino; zakaj njegovo življenje je nepretrgano in nepregledna vrsta truda in trpljenja, in šele na večer njegovega življenja mu je posijal žarek brezskrbne sreče. Rajni tovariš je okusil vse grenkosti trudapolnega učiteljskega stanu; izkusil je „sladkosti“ konkordatske šole, in tudi „prijetnosti“ učiteljstva v novi eri državnega šolskega zakona.

Služboval je pač v takih razmerah, da se moramo čuditi, da ga niso že poprej potle in uničile, a Josip Čizek je bil krepka individualnost, ki je herorično prenašala križe in težave učiteljske službe in premagala neštivilne in ogromne ovire svojega malo veselega položaja.

Luč sveta je zagledal pokojnik dne 16. januarja 1834. v Veržetu, prijaznem trgu na Murskem polju. Oče mu je bil učitelj Vencelj Čizek. Ker je hči umrlega Josipa Čizka soproga sedanega nadučitelja, je Čizkov rod že v tretjem kolenu učiteljski rod, je torej nekaka učiteljska dinastija.

Prve nauke je dobival pri očetu, zatem pa je obiskoval enoletni tečaj v Mariboru ter postal l. 1852 podučitelj.

Služboval je od 1852—1855 pri Svetem Benediktu in 1855—1859 pri Sv. Jurju v Slov. goricah, od 1859—1861 pri Sv. Ani na Krembergu in od 1861—1902 pa neprestano kot učitelj in pozneje kot nadučitelj na Pilštajnu, kjer je preživel tudi večer življenja — leta pokoja.

Gmotno stanje je bilo v začetku njegovega službovanja nad vse slabo. Imel je namreč 24 gld. letne plače. Za bora 2 gld. mesečne plače je moral še opravljati naporno službo organista in mežnarja (poleg poučevanja v šoli). Sam je večkrat tožil o teh časih.

Pa tudi v novi šolski dobi mu ni bilo prihranjeno večkrat okusiti grenko kupo trpljenja. Na Pilštajnu je veliko prebil, zlasti ko je bil dolgo vrsto let sam učitelj in vodja. Imel je dopoldne 100, popoldne do 120 in še več otrok v šoli. Vrhutega je še vedno opravljal službo organista, k čemur je bil prisiljen zaradi slabe plače. Šele l. 1873. se mu je delo v šoli nekoliko olajšalo, ko se je bila šola razširila v dvorazrednico; l. 1884. pa v tri-razrednico. Bila pa je še vedno prenapolnjena ter je duševne in telesne moči rajnega nepri- merno obrabljala.

Kadar se šole razširjajo, ima učiteljstvo na deželi navadno težavno stališče. Šolske stavbe nalagajo občinam denarne žrtve. Neuko ljudstvo pa, ki ne ve, da je temelj blaginji dobra šola, vali vso krivdo na učitelja.

Seveda izkoriščajo tak položaj hudobni in nezavedni ljudje ter hujšajo prebivalstvo zoper šolo in učiteljstvo. A Josip Čizek je premagal vse te neprijetnosti ter si je z vestnim in neumornim delovanjem v šoli pridobil srea vseh faranov.

Da je dosegel res lepe uspehe v šoli, je najboljši dokaz, da je izmed njegovih učencev danes mnogo duhovnikov, učiteljev in uradnikov, ki delujejo po različnih krajih v prid naše domovine. Kakor je bil sam jeklen značaj, tako je znal tudi učence odgojevati. Dajal je vsem najboljši zgled. Da je bil vzoren rodovinski oče, je pač znano daleč naokrog. Dal je šolati ob svoji pičli plači tri sine za duhovnike. Najstarejši sin Josip, je zdaj dekan jareninski, drugi je bil lacarist in je umrl pri usmiljenih bratih v Gradcu in tretji, Alojzij, je župnik v Slovenjem gradu. Pozabil ni na hčerko Ano. Še kot vdovec jo je pustil šolati v Mariboru in Ljubljani, in zdaj gotovo polna hvaležnosti uporablja dobljeno izomiko kot vrla slovenska gospodinja v krogu svojih dragih in kot soproga nadučitelja Germovška.

Kako je znalo pilštajnsko prebivalstvo ceniti zasluge rajnega svojega učitelja za vzgojo in pouk, je pokazala petdesetletnica njegovega učiteljstva. To je obhajal na prav slovesen način dne 1. septembra 1902, preden je stopil v prezasluzeni pokoj. Na to slovenst so prihi-

izredno koristni smrdokavri. Premer vhoda tej valilnici je 60 mm.

Četrta D vrsta z vhomom 85 mm v premeru zasedejo tudi smrdokavre in pa zelene vrane, postovke, kavke, čuki in druge male sove.

Peto E vrsto ne priporočam, ker v nji gnezdi le hudournik, ki pokončuje tudi čebele.

Šesta F vrsta je pa zopet priporočljiva, ker je namenjena polduplarjem. Odprtina ni majhna in okrogla, temveč štirioglasta in velika. V teh gnezdi: pastarice, hišne rdečerepke in sivi mušjeki.

Ker se te vrste valilnic na Kranjskem in menda sploh v Avstriji do sedaj niso izdelovale, dobil sem jih nekaj iz Westfalskega. Toda jako drage so, ker njih izdelovanje ni lahko, ker morajo biti popoln naraven posnetek, po-draži pa jih še bolj izredno visoka colnina in vožnja, tako da stane iz Nemčije naročena valilnica najmanjše oblike do 3 K. Jaz na primer sem jih naročil 61 komadov za 67 K, a sem v Trebnjem plačal za nje 160 K, kateri znesek pa mi je, hvala Bogu, povrnil visoki deželni odbor kranjski, za kar se tudi na tem mestu prav toplo zahvaljujem.

Dosedaj pri nas rabljene valilnice so nič ali malo vredne, ker niso popoln naraven, posnetek, prej omenjene iz Nemčije pa so predrage. Zato je po posredovanju tov. predsednika „Pedagoškega društva“ v Krškem in tovariša Rozmana prevzel izdelovanje teh Berlepschevih valilnic Karel Havelka, strgarski mojster v Krškem. Pri njem se dobe valilnice, ki odgovarjajo vsem omenjenim zahtevam ptic duplaric. Sedaj izdeluje vrste A, B in F, ki so najvažnejše in najbolj priporočljive, po 1 K 40 h komad. Ako bodo naročila obilna, se zna cena valilnicam pozneje znižati. Tovariši, segajte po njih in podpirajte domačega obrtnika!*) Noben šolski vrt naj ne bo brez njih, priporočajmo te valilnice znancem, imovitejšim posestnikom in društvom, da jih naroče. S splošno uporabo teh valilnic bomo pomnožili prekoristni rod duplarjev in s tem zmanjšali škodo, ki jo delajo vsakovrstne žuželke na sadnem drevju in poljskih sadežih. Poizkusite z njimi, ako ne v veliki pa v mali meri. Ptičice vam bodo hvaležne, mali trud povrnil in vas razveseljevale na vrtu in v logu in okolo vaših domov. Kmetovalci bodo kmalu spoznali velik pomen teh valilnic in se tudi zavzeli zanje. Za kmalu nastopivšo valilno dobo je še čas valilnice razobešati ta mesec, pa tudi še sušca.

Kar se tiče razobešanja samega, se mi zdi potrebno omeniti to:

Valilnice se razobešajo:

1. pozno v jeseni ali zgodaj pred pomladjo (januarja in februarja, v sili tudi marca meseca), med poletjem ne;

2. ne na preveč posamič stoječa drevesa, temveč bolj v z drevjem ali grmovjem obrasteh krajih. Nekaj duplarjev pa glede tega ni izbirnih.

3. v primerni visokosti. Najprimernejša povprečna visokost je okolo 4 m, vendar zasedejo valilnice:

vse vrste sinic v visokosti 2—4 m, vrtina in hišna rdečerepka ter sivi mušjeki v visokosti 3—4 m in višje, siva pastirica, plezalčki, male pisane žolne, črni mušjeki v visokosti 4—8 m,

*) Glej inserat!

Uredn.

škorei, koder še niso naseljeni, v visokosti 8 m in višje, sicer pa v vsaki visokosti, vsi drugi v visokosti 5—10 m in višje.

Valilnice naj ne bodo preblizu skupaj, kakih 20 korakov narazen in pravilno ena na drevo, ker hoče imeti vsak ptičji par svoj okoliš. Različne vrste ptic gnezdi tudi bližje skupaj, škorei tudi po več parov na enem drevesu.

Brglezi, plezalčki in večje žolne ljubijo gozd in loge, zelene, sive in male pisane žolne bolj odprte lege, parke, vrtove in drevored, smrdokavra ni prav nič izbirna, rada pa je blizu pašnikov, sivi mušjeki, vrtni in hišne rdečerepke in sive pastarice pa ljubijo bližino človeških bivališč.

4. Obešajo se valilnice navpično ali da vise z odprtino malo naprej, ne nazaj, da ne zateka voda v notranjost, smejo pa biti nagnjene nekoliko na desno ali levo stran.

5. Vhod naj bo obrnjen proti jugovzhodu — kakor čebelni panji.

6. Morajo biti čvrsto pritrjene, da se ne majejo. Pritrdi se jih najbolje z žebli-vijaki, ne z žico. Žebelj drevesu ne stori občutne škode, ako ne doseže svrha, žica se pa zaje v lubad, posebno pri hitro rastočih vrstah dreves. Večje, težje vrste valilnic se lahko naslonijo na vejo pod njimi.

7. Dobro je, da so valilnice zasenčene, nekoliko v vejah skrite, posebno za nekatere bolj plašne duplarje.

8. Ako so drevesa premlada, da bi zamogli nanje pribiti valilnice, se te pritrdijo na primerne kole in ti trdno postavijo tik drevesa, da pride gorenji del kola z valilnico med vejave.

9. Na dno valilnic naj se nasuje namesto ostankov ptičjega tesanja malo ($\frac{1}{40}$ l) sprstenelega žganja.

Kakšne priprave je treba imeti, da se te valilnice razobešijo, bo vsak lahko sam dognal. Pove mu pa to in vse drugo Berlepscheva knjižica „Der gesamte Vogelschutz“. Brez te zlata vredne knjižice naj ne bo nobena [šolska knjižnica, stane elegantno vezana 2 K 40 h.

Valilnic pa ne dobavljajte iz Nemčije, temveč jih naročate pri K. Havelki v Krškem, ker ne zaostajajo za tujim izdelkom, so ceneje in podpira se domačega obrtnika, denar ostane v domovini.

Omeniti moram tudi, da po vrtovih in v krajih, koder so razobešene valilnice, ne smemo trpeti mačk ne vrabecev. Koder mačka lazi tam ne bo ptičkov. Mačka na vrtu in polju ni več koristna ampak škodljiva. Mala korist, da kako miš na polju ujame, ne odtehta velike škode, ki jo naredi s tem, da uniči ves ptičji zarod v okolišu. Vrabei male, slabotnejše ptičke naravnost napadajo, tudi pokončajo in izvlečejo iz valilnic mladi zarod, večje duplarje pa z nadležnostjo svojo preženejo in sami zasedejo valilnice. Tudi srak, šoj in sivega srakoperja, po okolnostih tudi rjavega in vran ni trpeti pri valilnicah.

Mnogo bi bilo povedati o potrebi zimskega krmjenja. Omejimo se la na to: Največ ptičje pokonča mrz in glad pozimi, osobito v dneh, ko je s snegom zameten vsak ktiček in vsaka špranjica, ko obdaja led in žled vsa drevesa, vsako vejico, da naše stalne žuželko-jedne ptice ne morejo dobiti živeža. In če tako vreme traja le par dni, pogine na tisoče koristnih ptic. O takih zimskih dneh je tedaj

krmljenje neobhodno potrebno. In kdo naj to stori? lolska mladina. Ona to prav rada. z veseljem izvršuje. Treba jo je v to le vzpodbuditi. Od strani njihovega učitelja zadostuje le par besedi v pravem času in na pravem mestu. In ako učitelj odvede svoj razred na šolski vrt in vpriče učencev in učenk postavi iz par dečice zbito strešico, s kakim veseljem in vztrajnostjo prinašajo otroci različnih semen in jih dan za dnem vso zimo pokladajo ptičkom. Pa tudi doma si napravijo take hišice, drugi pa potresajo hrano pred hišo, podstrešjem, v odprte skednje, šupe, pod kozolce ali na kak drug suh prostorček na vrtu. — Nobena šola naj ne bo pozimi brez ptičje hranilnice, nobeden vrt brez valilnic!

Ako bo tudi v tem oziru storil vsak učitelj, vsaka učiteljica svojo dolžnost, tedaj ne bo mladina preganjala in lovila ptičic, pač pa jih varovala in negovala, in naša tiha polja, logi in gozdi bodo zopet odmevali od veselega petja, in kmetovalec ne bo več tožil o škodi, ki mu jo provzroča neštivilni mrčes.

A. Lunaček.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 14. svečna 1909 ob 11. uri v gornjegrajski šoli.

Vzporod:

1. Nagovor predsednika.

2. Društvene zadeve:

- a) zapisnik zadnjega zborovanja;
- b) zapisnik odborove seje;
- c) poročilo o učiteljskih krožkih;
- d) dopisi;
- d) Izvolitev socialnega odseka.

3. O zakonoznanstvu v ljudskih šolah. Predava vodja c. kr. političke ekspoziture v Mozirju g. dr. Lubeč.

4. Šolstvo v Švici. I. Splošen pregled. Predava tov. Šijanec.

5. Slučajnosti.

Tovariši, tovarišice! Pridite točno in zanesljivo. Vladni komisar g. dr. Lubeč je prevzel predavanje, ki je kaj važno za vsakogar. Uvažujte to!

Po zborovanju je skupen obed v gostilnici g. Šarba. Ob 3. uri priredi gornjegrajska čitalnica gledališko predstavo. Tudi te se naj učiteljstvo udeleži in agitira za obilno udeležbo. Svoji k svojim!

Odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je imelo glavno zborovanje dne 4. svečna, ki se je sijajno vršilo. Udeležba je bila mnogoštevilna, recí 56 udov, in razmotrivanje našega položaja vsekaz zadovoljivo. Živahna, tuistam burna volitev se je sledeče iznesla: predsednik tov. Avgust Požegar, podpredsednik tov. Franc Lasbacher, odborniki: tov. Ignac Skrbinešek, Martin Vodenik, Franciška Puc, zapisničarja: gospa M. Godec in Ead. Mejovšek; blagajničar: tov. Franc Lihtenwalner.

Veliko veselje in navdušenost se je polastila navzočih, ko se je predsedništvo in odborništvo konstituiralo. V krasnem govoru razvije nato predsednik svoje misli o društvenem, skupnem delovanju in sodelovanju. Končuje z živo željo, naj bi se društveno življenje v naprej tako razvijalo, se prerojevalo, kakor je danes pokazal prvi skupni nastop. Omeniti se mora tudi, da je naša „čebela“ med učiteljstvom, tov. Pavšek, bil odlikovan za svoje plodonosno delovanje na polju čebelarstva z zlato iglo v briljantu.

Tov. Lihtenwalner M. razvije v nastopnem govoru, naj odborništvo izdela program za društveno samoosvojo in se naj po tem načrtu tudi deluje.

Temu pritrdi enodušno tudi predsednik, ki skliče v kratkem odbor v posvetovanje o delovnem programu. Medtem tudi poudarja, da bo razne strokovnjake šolstva povabil k preda-

vanju. Tako g. ravnatelja c. kr. učiteljskega v Mariboru g. Henrika Schreinerja, g. profesorja Lavterja, g. glasbenega učitelja H. Drusoviča in še druge stanovske tovariše.

Tudi se je okrepil mešani pevski zbor, čigar vodstvo prevzame tov. Serbinek, nam vsem znan po svoji muzikalni spretnosti in upamo, da nas bo vodil k višku lepega harmoničnega petja, saj je med tovarišicami in tovariši mnogo nadarjenih in s finim čutom osrečenih glasov.

Iskrena želja vseh pa je, da bi ta ognjevita navdušenost več ne prenehala, marveč se razvijala v harmonično delo vseh društevnikov, nas vodila k višku naše stanovske zavesti in prebujenosti ter nam okrepila kolegalnost in shvatala naše misli, težnje in čustva v enoto. „Iz teme k luči.“

Novo zborovanje se vrši dne 1. aprila.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je imelo dne 4. t. m. svoj redni občni zbor v Gorici v kavarni „Central“; navzočih je bilo 40 društevnikov. Društveni predsednik tov. Ignac Križman pozdravlja navzoče, ožigosa brezbriznost učiteljstva za organizacijo, razveseljuje ga pa obilna udeležba mlajših tovarišev, ki nam je porok za boljše bodočnost. Nato nam postavlja v zgled organizirano delavstvo, ki se ne straši ne truda ne stroškov, ko gre za stanovsko organizacijo. Potem pozdravi tov. Jelinčiča s Tolminskega in prečita pismo tov. Tomaza Juga, šol. ravnatelja v p., kjer se zahvaljuje društvu, da ga je izbralo za častnega člana in daruje 50 K v društvene uamene. Dalje naznanja, da je došlo društvu K 62.50 zaradi neke poravnave, 40 K pa je dal g. Teodor Hribar vodja „Krojaške zadruge“ v Gorici, zaradi gospodarskega programa.

Ko se odobri zapisnik zadnjega občnega zbora, prečita tajnik tovariš J. Rojic svoje letno poročilo, iz katerega posnemamo sledeče:

Društvo je imelo v preteklem letu 112 rednih članov in članic, lahko bi jih bilo več, a žalibog je med učitelji še vedno dosti divjakov, ki ne pojmiyo koristi stanovske organizacije. Društvo je imelo štiri občne zборе in en poučen izlet. Nato se odobri tajniško poročilo.

Tov. Pavel Plesničar, blagajnik, podaja pregled denarnega stanja v minolem letu, iz katerega doznamo, da je imelo društvo dohodkov 573.14 K, stroškov pa 374.81 K, torej ostane prebitka 198.33 K, kar se odobri. Za pregledovalca računov se izbere ta gđ. tov. Pipan in tov. Praprotnik, ki najdeta račune v popolnem redu.

Tov. predsednik se zahvali tov. tajniku in blagajniku za vestno poslovanje in za poročilo.

Nato je predaval tov. Fr. Marmolja o doneskkih k socialnemu delovanju učiteljstva in poziva k ustanovitvi učiteljskega podpornega društva. Ko je končal, je učiteljstvo z odobravanjem pozdravilo novo idejo. Pri debati se oglasi prvi tov. Urbančič Al., ki obširneje utemeljuje potrebo takega društva, kažoč na uspehe in delovanje rokod. podp. društva v Mirnu in priporoča študiranje pravil mirenškega društva; nato predlaga izvolitev tozadevnega odseka, K debati se oglašita še tov. Možina in Križman, ki predlaga, da se razširi društvo na deželo. Predlog se sprejme, odkloni pa se izvolitev posebnega odseka; vsa zadeva se odstopi društvnemu odboru.

Nato se spomni predsednik tov. Križman najvišjega odlikovanja tov. Tom. Lukaničiča.

Ker se opaža, da je začela udeležba pri občnih zbora pret. leta pojemati, predlaga tov. predsednik, da se razveljavi sklep lanskega občnega zbora in naj se začno spet razpošiljat vabila k zborovanjem, kar se sprejme. Tov. Bajt priporoča, da naj učiteljstvo poskrbi za boljše pravno zastopstvo, Naloži se odboru, na študira to vprašanje in potem poroča pri prihodnjem občnem zboru. Tov. Križman predlaga, naj se ustanovi stalni pevski zbor; se

teli stanovski tovariši in prijatelji rajnega, da so mu, stiskaje roke, srčno čestitali k temu izrednemu slavu.

Ta slavnost se je vršila deloma tudi v cerkvi. Tu je imel slavnostni govor g. prof. dr. Anton Medved iz Maribora.

Povedal je med drugim tudi te-le pomembne besede:

„Dober učitelj je velik in prezasluzen do-brotnik med ljudstvom. Zakaj on je poklican v blagodejni edinosti z duhovščino širiti izobrazbo in omiko med narodom. A to je dandanes, ko človeka skoraj le po nji sodimo izredne vrednosti. Dandanes toliko vsak velja, kolikor do-brega zna; človek brez omike je dandanes tre-petlika, ki jo viharji zemeljske bede upogibljejo, kakor se jim ljubi. Odkod pa zajema preprosto ljudstvo svojo izobrazbo? Ali ne od učiteljev, ki v ljudski šoli vsemu pouku temelj postavijo ter začnejo na njem zidati čarobno svetišče raznovrstnih znanosti? In omikani svet, tako-zvana inteligenca, ki se ponaša z visokimi ve-dami, odkod zajame prvi vir svojih nauk? Ali ne istotako na skromnih klopih ljudske

šole pod vodstvom vnetih učiteljev? — Slavno učiteljstvo! Tebi torej pripada zasluga za pr-votne nauke vsakojake izobrazbe! Ti orješ le-dino, na kateri pozneje rastejo divne rožice toli hvaljene omike.“

Kot znak vdanosti in ljubezni je takrat-nemu presrečnemu jubilanu poklonilo „Kozjan-sko učiteljsko društvo“ krasen album s foto-grafijami učiteljev ondotnega okraja in z onimi bivših učencev slavljenčevih.

To prelepo slavlje je bilo najboljšo pri-znanje pokojnemu za zasluge, ki si jih je pri-dobil v dolgih enainštiridesetih letih s svojim uspešnim delovanjem na Pilštajnu. Posebno po-nosno veselje mu je bilo, da mu je učiteljstvo izkazalo tako čast, saj se je v krogu svojih stanovskih tovarišev čutil najsrečnejšega.

Ko se je na tako slovesen način poslav-ljal od svojih šolarjev in od šolskega delova-nja, pač ni mislil, da mu bo dano le dobrih šest let uživati toliko potrebnega in zaželenega miru. Svoja pokojna leta je preživel pri svojih dragih, pri ljubljani hčerki Ani in marljivem zetu Mihaelu Germovšku. Ta sta z njim rav-

nala, kakor le dobri otroci morejo ravnati s svojim očetom. Vsako, tudi najmanjšo željo sta mu drage volje izpolnila, ter mu na tak način sladila večer življenja. Saj je rajni to otroško skrb in ljubezen tudi v resnici zaslužil; zakaj živel je takorekoč le svojim dragim. Za-radi svoje mirne nravi in miroljubnega zna-čaja so ga morali svojci ljubiti iz vsega srca. Zavoljo teh prelepih lastnosti so ga tudi či-slali vsi kolegi v okraju in vsi, ki so ga po-znali. Ljubil je veselo družbo in je bil čez vse gostoljuben. Vsak učitelj je bil pri njem do-brodošel gost, tako da je njegova gostoljub-nost zaslovela daleč naokrog. Seveda je to zmogel šele potem v obilni meri, ko je imel sladko zavest, da mu ni bilo več treba skrbeti za svoje otroke.

A navzlic bolj mirnemu in udobnemu življenju so ga jele zadnja leta službovanja moči zapuščati — saj ni čuda, ako se deluje 50 let — a ostal je do lanskega leta razme-roma čvrst in čil. Po novem letu 1908. se ga je lotila influenza, ki se je ni mogel več prav iznebiti. Hiral je boljbolj, dokler mu angel

smrti ni zatislil trudnih oči dne 30. decem-bra 1908.

Telesne ostanke so izročili materi zemlji dne 1. januarja 1909 ob velikanski udeležbi žalujočih gostov.

Pogreb je vodil kozjanski g. dekan v spremstvu sedmerih duhovnikov. Izkazalo je zadnjo čast rajnemu tovarišu domače učiteljstvo s šolsko mladino, učiteljstvo kozjanskega okraja pa tudi zastopniki sosednih okrajev, kozjansko uradništvo in nebroj ljudstva.

Peveci, večinoma učitelji, so zapeli pred hišo žalosti in na grobu ganljivi žalostinki.

Ta velečastni pogreb je zopet najboljši dokaz, kako je bil rajni pri prebivalstvu pri-ljubljen in čislán. Zgodovina pilštanske župnije pa bo posebno mesto odkazala temu pogrebu, ker enakega še Pilštanj ni videl.

Umrli je mož trpin, ki je posvetil vse svoje moči najboljšemu delu našega naroda: vzgoji in mladini. Njegove zasluge so neven-ljive. Lahka mu bodi zemljica, njegovemu spominu pa večna slava! M. S o t o š e k.

stavi naj se okrožnica, kamor naj se podpišejo vse pevke in pevci ter se obenem zavežejo, da bodo redno hodili k pevskim vajam, ki bodo po ena vsak mesec. Predlog se sprejme. Tov. V. Brandelj vabi k veselici in prosti zabavi dne 13. t. m. v Štrandrež, kamor pridejo koprski učiteljskišniki. Nato povabi tov. Križman k prihodnjemu zborovanju v Ajdovščino dne 4. marca t. l. Preide se k volitvi novega odbora. Volitev se vrši po listkih.

Takoj popoldne se sestanejo novi odborniki k seji, kjer se konstituira odbor sledeče: predsednik tov. Ignac Križman, podpredsednik tov. Leop. Furlani, tajnik tov. Jak. Rojic, blagajnik tov. Pavel Plesničar, pevovodja tov. Alojzij Vreč, odborniki: tov.: Olga Prinčičeva, Milka Komarčeva, Alojzij Urbančič, Fran Bajt, Ant. Možina, Fr. Marmolja; namestniki pa: tov.: Franc Križman, Josip Urbančič, Urh Pavlica in Rihard Orel.

Tako smo spet končali dan plodonosnega dela, dokazali smo, da je še veliko sile v nas, da imamo voljo pa tudi sposobnost, da prispejemo do skupnih smotrov. Na snidenje v Ajdovščini prvi četrtek marca!

Srednješolski vestnik.

**** Utrakvizacija ljubljanske realke.** Kranjski deželni odbor je sklenil pozvati naučno ministrstvo, naj s šolskim letom 1909/10 prične z utrakvizacijo ljubljanske realke.

**** Iz šolske službe.** Profesor na tržaški c. kr. državni gimnaziji dr. Alojz Riedl je pomaknjen v VII., profesor Alfred Nathansky pa v VIII. činovni razred.

**** Gimnazijski suplent ustrelil dva podčastnika.** V Ostrogonu je gimnazijski suplent Aleksij Bakony ustrelil z revolverjem dva podčastnika, ki sta ga napadla. Eden njiju je bil takoj mrtev, drugi pa se bori s smrtjo. Bakonyja, ki je rezervni častnik so zaprli.

Književnost in umetnost.

Knjige „Slov. Matice“. Izšlo so Matične knjige: Kultura in politika, spisal dr. Fran Ilešič. Trubarjev zbornik, uredil dr. Ilešič. Slovenske narodne pesmi, 12. snopič, uredil dr. Strekelj. Prevodi iz svetovne književnosti, V. zvezek, Faust, spisal Goethe, poslovenil Funtek. Zabavne knjižnice XV. zvezek. Knezova knjižnica, 15. zvezek. Cankar, Novo življenje. Ferd. Seidl, Kamniške ali Savinjske Alpe. Hrvatska knjižnica. Veli Jože. — S književnim darom moremo biti splošno povsem zadovoljni. Najznamenitejša publikacija med temi je brez dvojbe Trubarjev zbornik. Knjižnice so preskrbljene z dobrim čtivom. Posebno treba omeniti krasno delo prof. Seidla, opis kamniških ali savinjskih alp. To je imenitna geološka knjiga, pisana strokovno tako, kakor ni pisal doslej še nikdo med Slovenci, zraven po poljudno in prikupljivi slovenščini.

Politiški pregled.

*** Državni zbor — zaključen.** Pri otvoritvi seje državnega zbora dne 5. t. m. je prišlo do velikih škandalov. Kmalu nato je predsednik prečital cesarjevo pismo, s katerim se zasedanje državnega zbora zaključuje. Državni poslanci so ob dieti in imuniteto!

*** Referat za češko šolstvo** v krajskem ministrstvu, misli osnovati minister Začek. Češki listi mu očitajo, da hoče s tem samo ustvariti mesto za svojega varovanca nadzornika Onfednička ter zahtevajo, da se na šolskem polju da Čehom popolna samouprava, ker mora iti češko šolstvo druga pota nego nemško.

*** Komensky-Tolstoj.** Avstrijsko naučno ministrstvo je l. 1892. prepovedalo šolam slaviti tristoletnico rojenja Jana Amosa Komenskega. Lansko leto je prepovedala ruska vlada šolam slaviti osemdesetletnico Leva Nikolajeviča Tolstega. Birokracija je pač povsod enaka!

*** Rim in Slovani.** Od časov sem, ko so začeli pokristjanjevati (recimo: ponemčevati) nemški solnograški duhovniki korotanske Slovence, ko so nemški škofji ovajali slovanska apostola Cirila in Metoda v Rimu ter jih preganjali, se vleče nepretrgana vrsta krivic, storjenih Slovanom od strani rimske kurije. Jedva se je malo pplegel boj zaradi glagolice, že izziva zopet rimska kurija Slované z novimi krivicami. Iz zadnjega časa samo dva slučaja: zavod Sta. Maria dell' Anima v Rimu in avstrijski Slovani, poznansko nadškofijsko mesto in Poljaki. Glasom pravil, odobrenih po sv. očetu, so za vselej izrinjeni avstrijski slovanski duhovniki iz zavoda Sta. Maria dell' Anima, do katerega so imeli po brevu papeža Pija IX. iste pravice kakor avstrijski Nemci. Slovanom storjena krivica je tako velika, da se je celo „Slovenec“ pospel do „novega udarca v srce slovenskemu narodu, vsem Slovanom v lice“. In v istini „svojim očem nismo mogli verjeti“, da je prinesel ta članek — „Slovenec“. Toda „Roma locuta — causa finita“. Poznansko nadškof Stablewski dobi po dveletni dobi svojega nasled-

nika — v Nemcu Sanderju. Nemški kancelar je bil v avdienci v Vatikanu in tam dosegel svoj namen. Za poznanskega nadškofa bo imenovan mož, ki ne bo delal zaprek pruski politiki na Poznanskem. In še zmeraj izražajo vatikanski politiki in njih glavar svoje simpatije katoliškim Poljakom proti protestantskim Prusom. Da: Romana fides — nulla fides!

*** Občinske volitve v Trstu in okolici** se vrše meseca junija t. l. Volilo se bo 80 članov, ki bodo obenem tudi deželni poslanci. Slovenci se bodo v okolici kakor tudi v mestu volitev udeležili. Socialni demokratje imajo tudi veliko upanje do pridobitve par mandatov.

*** Dalmatinsko jezikovno vprašanje.** V ministrstvu za notranje stvari na Dunaju se je vršila konferenca v stvari ureditve jezikovnega vprašanja v Dalmaciji. Kakor se govori za gotovo izide v kratkem času odredba, s katero se hrvaški jezik določi kakor notranji uradni in kakor občevalni jezik med raznimi uradi v Dalmaciji. Italijanski jezik se s to odredbo odstrani in bo dopuščena le za vnanje občevanje s strankami. Med italijanskimi poslanci vlada zaradi tega veliko razburjenje.

Jubilejski dar.

Učiteljsko sebi! Učiteljsvo na Proseku 19 K in sicer g. Koren 5 K, Leban 2 K, Nekerman 2 K, Furlan 2 K, Sosič E. 2 K, Sosič Apica 1-60 K, Martelane Amalija 1-20 K, Španger 1-20, družba v „Citta di Trieste“ 2 K; Josip Kobal iz Dolenje vasi pri Senožečah 2 K; Angela Trošt in Julij Slapšak iz Vodice 4 K; Matija Bartel iz Semiča 5 K; Janko Zirovnikove „Narone pesmi“ za januar 146-37 K; Jakobica Dimnikova iz Ljubljane 2 K; skupaj 178-37 K; zadnjič izkazanih 214-76 K; doslej darovanih 393-13 K, Bog plati!

Vestnik.

Kranjski dež. odbor je, tako poroča „Nar. Dnevnik“, oddal različna tiskarska dela „Katoliški tiskarni“, dosedaj jih je imela „Učiteljska tiskarna“, pri razpisu so bile tri cenejše ponudbe nego od „Katoliške tiskarne“, med njimi tudi ponudba „Učit. tiskarne“.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta vsled poravnave pri kazenski razpravi „Učiteljsko ljudske šole v Postojni“ proti Vilhar Luki, posestniku v Vel. Otoku, št. 34, zaradi razžaljenja časti je poslal toženec 10 K.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Andrej Rape in Ivan Dimnik, učitelja na III mestni šoli v Ljubljani; Slavoj Dimnik, učitelj v Trstu; Ljudevit Kabaj iz Slivji pri Materiji (3 K); Fran Bolč iz Mislji pri Divači; Ivan Zupanec in Nežika Klun iz Fare-Vasi; J. Wohinz iz Kresnice; učiteljsvo v Vel. Podlogu (4 K); Martin Zrišnik iz Sv. Roka pri Rogatcu; Viljem Gebauer in Janko Šraj iz Šmihela pri Rudolfovem; Ivan Šemrl iz Leseca; Josip Terčak in Ignacij Strmečki od Sv. Frančiška Ksaverija; Albin Miklavčič iz Smastega pri Kobaridu; A. Lunaček in M. Brezovar iz Št. Ruperta na Dolenjskem; Anton Možina iz Brja pri Bihemberku; Stefanija Tomšič iz Novega kota pri Prezidu; Ljudevit Žerjav iz Brezovice v Istri; Andrej Sattler iz Ljubinja pri Tolminu; P. Ipavc iz Svetega pri Komnu; Avgust Korbar in L. Dolinšek iz Preserja; Šolske sestre v Celju; Al. in M. Račič iz Boštana; Antonin Lomšek iz Kala na Goriskem; Josip Zemljčič iz D. M. v Brezju pri Mariboru; Ivan Pokorn iz Horjula; Fr. Trošt, Ema Jamšek in Terezija Furlan iz Iga; Valentin Burnik, Konrad Barle, Leopold Morela in Franja Lavrič, vsi iz Metlike; Niko Stanonik Ema Petsche in Josip Jeglič iz Selca; Joško Bergant iz Turjaka; Josipina Pišlanj iz Kuželja na Dolenjskem; Ferdinand Juvanc, Ana Kočevar, Evgenija Kalan, Marija Petteros, Gabrijela Ažman, Vinko Brus, Leopold Kopač in Vinko Zaletel, vsi iz Postojne; Fran Kozjak, R. Junis, J. Jankovič, M. Pelko, J. Stepišnik, M. Garbais, vsi iz Toplice pri Zagorju; M. Kavčič, P. Buh, M. Rupnik in Ana Tomc, vse iz Idrije; Andrej Grčar, Ivan Šega, Fran Jaklič iz Radovljice; Marija Antončič, Pavla Čop, Ida Papler, A. Pirc in Fran Trošt, iz Borovnice; Frida Kalmusova, Marica Benedekova in Josip Benedek, vsi iz Planine pri Rakeku; učiteljsvo na Opčinah pri Trstu s pripomnjo:

Glej, krono deset mi pošljemo spet za zgradbo v Ljubljani, ker nismo zaspani; se željo, da vsi zavedni bi bili!

Povsod enaki! Pruski konservativci (klerikali) so uvideli, da tvori učiteljsvo ob volitvah moč, ki jo je treba upoštevati. In začeli so mu nastavljati vado v obliki zahtev po zvišanju učiteljske plače: najvišja plača 3900 M, sestoječa iz 1500 M temeljne plače

in osemkrat 300 mark starostne doklade, Ob ljubili so tudi, da mora učitelj dobiti za cerkveno službo najmanj 500 mark in se nizki cerkveniški posli ločijo od učiteljskega zvanja. Tako na zborovanjih. Toja kaj se zgodi v obravnavah poslanske zbornice? Konservativci sploh ne stavijo predlogov o zgoraj imenovanih zahtevah, ampak svobodomiselnost stranka, in glej — konservativci glasujejo na vsi črti proti. Pač povsod enaki!

Iz Rovt nam pišejo: V nedeljo, dne 31. januarja, je priredilo tukajšnje učiteljsvo 1. rod. sestanek. Na povabilo šol. vodje se je odzvalo toliko staršev, da je bila šolska soba premajhna. Sestanek je otvoril nadučitelj tov. Fran Flere, ki je zbranim razložil pomen teh sestankov in na to predaval o skupnem delu staršev in učiteljev. — G. župnik M. Sušnik pa je z lepimi besedami navduševal navzoče starše za šolo. — Radostnim srcem so očetje in matere sprejeli oba govora ter prosili, da se tak sestanek priredi vsak mesec.

Šolsko vodstvo v Št. Lambertu je priredilo 2. dne t. m. drugi roditeljski sestanek, ki je bil vrlo dobro obiskan. Tov. Josip Pečnik je predaval o vzgoji otrok, zakar mu je ljudstvo izreklo najtoplejšo zahvalo in priznanje.

Proti cerkvenim šolam so nastopili v ruski dumi kmetiški poslanci. Glasovali so proti dovoljenju 4 milijonov rublov za te šole ter proglasili zahtevo, naj bi bile podrejene vse šole ministrstvu prosvete.

Roditeljski sestanek v Zibiki. V nedeljo, dne 24. januarja 1909, je priredilo učiteljsvo zibiške šole 1. roditeljski sestanek, ki je bil prav dobro obiskan. Poleg roditeljev so bili prisotni g. župnik J. Kranjc in zibiški župan g. J. Založnik. Sestanek je otvoril šolski vodja tov. J. Purkhart. Po prijaznem iskrenem pozdravu nam je potem govoril o pomeni in namenu roditeljskih sestankov. Poudarjal je, da je glavni namen takihle sestankov z roditelji, da se učitelji in roditelji skupno pomenijo, kako naj vzgajajo jim izročeno dečo. Nadalje je opozoril šolski vodja starše na nalezljivo, tukaj že tako razširjeno bolezen škrlatice in da so uvedeni na tukajšnji šoli takozvani „šparovci“ za šolsko mladino. Navzoči smo prav zanimivo poslušali in se v prijaznem razgovoru razšli z veselo nadejo, da se drugič zberemo še v večjem številu. Upamo, da je padlo seme na rodovitna tla in bo v teku časa obrodilo obilen sad — iskreno željo — medsebojno delovanje med šolo in domom v prid naše mladine. Pri drugem roditeljskem sestanku se bo predavalo o vzgoji mladine v predšolski dobi.

Prvi roditeljski sestanek na štirirazrednici v Senožečah je bil 17. prosinca 1909. Dasiravno je bil prvi, vendar se je udeležilo tega sestanka okrog 30 roditeljev, kar tukajšnje učiteljsvo niti pričakovalo ni. V kratkih in jedrnatih besedah je najprej šolski vodja tov. Hinko Paternost povedal pomen teh sestankov, nakar je učiteljica gđ. Tinka Smerdu prav v lepih besedah, kakor zna le ona sama, predavala o potrebi in koristi ženskih ročnih del. Po predavanju se je razvil prav domač pogovor med učiteljsvom in starši in ravno v tem je učiteljsvo spoznalo, da so starši z največjim veseljem poslušali gđ. učiteljico. — Ob tej priliki izrekam zahvalo v prvi vrsti tov. nadučitelju kot otvoritelju sestanka kar najtopleje se zahvaljujem gđ. učiteljici za njen trud, ki ga je imela za sestavo tega predavanja. Prav tako se pa zahvaljujem staršem, ker so se prvega sestanka v tako lepem številu udeležili. Pričakujem v kratkem kaj enakega. Poslušalec.

Zahvala. Neoporečna istina je, da so učila za vsako šolo neprecenljive vrednosti, in velik dobrotnik je oni, ki kakorkoli pripomore k njih pomnožitvi. Naša šola je dobila z g. Leopoldom Podlogarjem, tuk. kaplanom in katehetom, takega podpornika. Poleg več manjših darov je od njega prejela naša šola: 1. vso zbirko Grefejevih slik „Stara Kranjska“; 2. 1 stereoskop in 1 helioplast ter bogato zbirko dragocenih bibličnih stereoskopskih slik; 3. 10 K povodom vladarskega 60 letnega jubileja v svrhu nakupa učil. — Za vso njegovo blagonaklonjenost se mu podpisana tem potom najpresrečneje zahvaljujeta. — V Dobu, dne 28. januarja 1909. — M. Hiti, nadučitelj. A. Videmšek, predsednik krajnega šolskega sveta.

Prošnja. Moje delce „Domovinska dežela Štajerska“ se je tekom 2 in pol let po spodnjestajerskih šolah tako razširilo, da bom moral v kratkem prirediti drugo izdajo. Ker bi pa rad videl, da bi knjižica v vsakem oziru ustrezala svojemu namenu, prosim cenjene tovariše in tovarišice, ki jo rabijo pri pouku, da me opozore na morebitne stvarne nedostatke in mi sploh naznani svoje želje, kako naj bi delce izboljšal in popolnil. — Razširiti nameravam zlasti učno snov o slovenskem delu štajerske dežele in prid-jati poseben zemljevidni obris Spodnjega Štajerja, ker menim, da če bodo učenci svojo ožjo domovino dobro poznali, jo bodo pozneje ko odrastejo, ljubili in imeli od tega korist tudi v gospodarskem oziru. — V Sevnici, dne 7. februarja 1909.

J. Mešiček, nadučitelj.

Mokronoški učiteljski krožek ima svoj redni sestanek v nedeljo 14. t. m. ob 4. uri popoldne v gostilni ge. T. Majcen. — Poročal bo okrožni zdravnik g. dr. M. Hočevar o

otroških nalezljivih boleznih. Tovarišice in tovariši, pridite: Na snidenje.

Pristašem — groš, nasprotnikom — knof. To nemoralno načelo je sicer izrekel liberalni poslanec, ali stranka ga ni nikdar izvajala. Pač ga pa izvaja S. L. S., ki je uvedla nabor političkih dezerterjev. Ali ti ljudje ji bodo pri prvi priliki obrnili hrbet ter uskočili v drug tabor. Neomejeno prisego na svoj politički program naj vsaka stranka zahteva le od tistih, ki hrepene po kakem poslanskem mandatu, drugim pa naj se pusti tudi nekoliko svobodne volje.

Zgodovinski dan. 20. septembra (1870) se je izvršilo zedinjenje Italije. Dogodki 20. septembra (1908) naj pa streznejši in tudi nekoliko zedinijo pripravajoče se Slovence, ker le v slogi je moč.

Iz sej c. kr. okraj. šol. sveta radovljškega dne 29. jan. in 8. febr. 1909. Ex praesidio naznani predsednik, da se je imenovala na razširjeno petrazrednico v Radovljici M. Medičeva in na mesto odšlega voditelja I. Labernika v Lesah, ki je imenovan za učitelja na Rakovniku, M. Vadnalova. — Glede razširjate šole na Jesenicah se sklene, da vztraja c. kr. okr. šol. svet na stališču, ki ga je izrekel že pred časom, da se napravi eno skupno šestrazrednico na parceli št. 262 in 263. — Sklene se dalje, da se kraj Senožeti izšola iz šol. okoliša Kor. Bela in všola šol. občini Jesenice. — Prošnja neke učiteljice, da se ji dovoli po omožitvi ostati še dalje v učit. službi — se odkloni. — V seji dne 8. t. m. se sklene: stavi se ternopredlog za mesto učitelja voditelja na Ovsišah. — Predlagajo se podpore dvema prosilecema. — Predlagajo se trije prosilci za državno, oziroma deželno nagrado za vzorno obdelovanje šol. vrtov. — In slednjič se podaljša dopust obolele učiteljice O. Žitnikove in njeni namestnici Vilmanovi, se podaljša dekret supljanja. — V prvi seji se je poslovil dosedanj c. kr. okr. glavar O. pl. Detela, ki se je preselil na novo mesto v Ljubljano kot c. kr. vladni svetnik. Bil je mož pravičen skozinskot in učiteljsvu v istini prav očetovsko naklonjen. To je opravičeno poudarjal pri poslovitvi tovariš A. Grčar. — a.

Srebrno poroko obhajata danes v krogu svoje družine tov. Fran Ksav. Trošt z Iga in njegova blaga gospa soproga. Naše odkritosrčne čestitke!

Poročil se je dne 8. t. m. tovariš G. Grilc iz Loškega potoka s tovarišico Dostalo. Bilo srečno!

Četrti sestanek trgovskih in obrtnih vajencev je priredilo učiteljsvo meščanske šole v Krškem v nedeljo, dne 7. t. m., ob 2. uri popoldne. Predaval je tovariš L. Levstik o zgodovini Slovencev. Posnetek: Nekdanje slovenske naselbine. Zgodovinske črtice o Slovencih od VI.—X. stoletja. Vera, zadržno življenje in narodna uprava. Boji z Obri, Bavarci in Furlani. Razširjanje krščanske vere in ponemčevanje. Nemški naseljenci. Mejni grofje. Nameščenje koroških vojvod. Vzhodni Slovenci in velikomoravska država. Ciril in Metod. Ogri. Razpad Velikomoravske. Nastanek in razvoj slovenskih dežel. Začetek naše vladarske hiše. Združitev slovenskih dežel. Celjski grofje in njih pomen za Slované. Kralj Matjaž. Tabori v turških časih. Kmetiški upori. Protestantstvo na Slovenskem. Marija Terezija in Jožef II. — Tov. Levstik bo nadaljeval pri kakem prihodnjem sestanku. Predavanju je sledilo petje in telovadba.

Šolske vesti na Štajerskem. Kot definitiv. učiteljica pri Sv. Antonu pri Leskovcu je nastavljen Terezija Požarjeva, učiteljica v Dobovi. V začasnem pokoj je šla definitivna učiteljica v Zgornji Polskavi Marija Negovetičeva. — Deželni šolski svet je dovolil razširjenje štirirazredne slovenske ljudske šole v Laškem trgu v petrazrednico.

Razpis prof. Metelkovih ustanov za kranjske učitelje na deželi. V letu 1909. se razdeli šest omenjenih ustanov po 80-41 K učiteljem z dežele. Upoštevajo se v prvi vrsti učitelji z izkazi, da se izredno pridno bavijo s poukom slovensčine in vztrajno goje drevesnice šolskih vrtov. Prosilci morajo vložiti prošnje do konca marca pri pristojnem c. kr. okr. šolskem svetu.

Glavni shod slovenskega čebelarkega društva se je vršil v prostorih mestnega magistrata v Ljubljani. Shod je otvoril ces. svetnik Gustav Pirc z iskrenim pozdravom in izrazom zadovoljnosti nad obilno udeležbo članov. Poudarjal je uspešno delovanje društva, ki se je razvilo iz društva za Kranjsko v splošno slovensko društvo, ki šteje že danes nad 1000 članov s 27 podružnicami, in sicer 23 na Kranjskem, 2 na Primorskem in 2 na Koroškem. Tak razvoj dokazuje potrebo društva. — G. društveni tajnik Henrik Cirkelbach je poročal o delavnosti društva splošno, med katerim bodi omenjeno, da je bilo v letu 32 shodov in predavanj, ki so bila primerno močno obiskana in pri katerih se je izredno delavnega, sosebno kar se tiče, strokovne izobrazbe, izkazal tov. nadučitelj Likozar. — Kot vodja opazovališča je deloval gosp. Žnidaršič, tvorničar v Ilirski Bistrici. — O tem se je poročalo v „Slov. čebelarju“, ki izhaja sedaj v 1200 izvodih. — Gosp. blagajnik I. B. a. b. n. i. k. poroča o denarnem stanju za leto 1908. Izdatkov je bilo 5340 K 46 v in dohodkov 5151 K 37 v — torej primanjkljaja 189 K, kateremu primanjkljaju opomore še imetje 500 K. — Rezervni zaklad znaša 1921 K 41 v. Račun se je po

preizkušnji rač. preglednikov odobril. — Ko je podpredsednik gosp. A. Žnidaršič med navdušenimi živioklici g. predsedniku čestital za podelitev najvišjega odlikovanja z naslovom „cesarski svetnik“, se je prešlo k novim voljavam odbora. Namesto predsednika, ki je zaradi preoblega posla predsedstvo odločno odklonil, je bil voljen nadučitelj Ūrnagoj v Ljubljani, njegovim namestnikom pa g. A. Žnidaršič v Ilirski Bistrici. Za odbor: Jakob Babnik, posestnik v Šiški, Anton Likozar, nadučitelj v Ljubljani, Ivan Petrič, nadučitelj v Rudniku, Jožef Verbič, profesor v Ljubljani in Henrik Cirkelbach, posestnik v Ljubljani. Računska preglednika sta Ivo Babnik, posestnik v Dravljani in Avgust Korbar, nadučitelj v Preski.

Odlikovani slov. čebelar. Čebelar Janez Stergar, posestnik iz Bištenj pri Boh. Bistrici, je bil odlikovan na mednarodni čebelarski razstavi v Dunajskem Novem mestu z veliko srebrno ogr. drž. kolajno, s srebrno kolajno čebelarske zveze in s častnim darilom. Nov dokaz, kako lepo uspeva čebelarstvo na Kranjskem, in bodrilo, da se naj Kranjci pridno poprimajo te prekoristne gojitve čebel.

Mlekarska šola na Vrhniki. Deželni odbor priredi na Vrhniki tečaj za mlekarje, ki bo trajal pet mesecev in se pričel dne 15. aprila t. l.

Samoumor. V Celju se je ustrelil poštni oficijant Jožef Zupanek, sin okr. šolskega nadzornika. Nesrečnež je bolehal na neozdravljivi srčni napaki. — Cenjeni rodovini naše sožalje!

60letnica Prešernove smrti. Dne 8. februarja 1909 je preteklo 60 let, odkar je umrl v Kranju naš nedosežni pesnik France Prešeren.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Z. 785, 852/08. Štajersko. 44 1—1

Im Schulbezirke Schönstein kommen nachstehende Lehrstellen zur Besetzung:

1. An der fünfklassigen Volksschule in Wöllan, zweite Ortsklasse, eine derzeit prov. besetzte Lehrerstelle definitiv.

2. An der dreiklassigen Volksschule in Skalis, zweite Ortsklasse, eine Lehrerstelle definitiv eventuell provisorisch. — Diese Stelle ist laut Erlasses des k. k. Landesschulrates vom 2. November 1908, Z. 7670/I mit einer männlichen Lehrkraft zu besetzen.

Beider Landessprachen mächtige Bewerber um diese Stelle haben ihre ordnungsmäßig belegten Gesuche im vorgeschriebenen Dienstwege bis 10. März 1909 an den betreffenden Ortsschulrat einzusenden.

Obvestilo in zahvala.

Ob prebriski izgubi dne 31. jan. t. l. po kratki, a mučni bolezni preminule naše iskreno ljubljene hčerke in sestrice

Fanice,

učenke II. razreda tomišelske šole izraža podpisana rodbina najsrečnejšo zahvalo vsem, ki so pokojnici za boleznijo in ob pogrebu izkazali kakorkoli svoje sočutje in ljubezen, zlasti preč. gosp. župniku J. Knificu, gđ. tovarišicama M. Žgurjevi in S. Roglovi za darovani venec, vsem sosedom in soobčanom ter sploh sožupljanom tomišelske župnije za mnogobrojno udeležbo na zadnjem potu mile pokojnice na tuk. pokopališče, še posebno gđ. M. Žgurjevi za srce ganljivi nagrobni govor kakor tudi gđ. S. Roglovi za nagrobnico in p. t. učiteljstvu s Studenca za sočutstvovanje in spremstvo na pokopališče: Bog plati!

Tomišelj pri Ljubljani, 3. feb. 1909.

Zalujoča rodbina Ivo Troštova.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti šte. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 10 34—7

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov.

Valilnice

po Berlepschevem sistemu izdeluje po 1 K 40 vin. komad 33 3—3

Karel Havelka

strgarski mojster v Krškem.

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. amerikska tovarna Cottage-Organs in orgelj-harmonijev. 36 52 3

Najboljše orgelj-harmonije

obeh sistemov izdeluje in pošilja najceneje

RUDOLF PAJKR

& Komp.,

Kraljevi gradec št. 120 (Češko).

Zaloga: Dunaj, Praga, Budimpešta. Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve, semenišča in kot orglje za vajo. Pošilja se poštne prosto do zadnje železniške postaje. Gospodom učiteljem visok rabat. Delna odplačila od 8 K dalje. Cenovniki gratis in franko.

Slavnemu učiteljstvu se priporoča stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“

Izborna kuhinja in klet. — Vsak petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporoča

43 12—1

M. Rozman.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Špecialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovije modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezenine.

Strogo solidno blago.

Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

23 42—7 Kolodvorske ulice št. 8.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli. — Štambilje, vignete. — Zavitke za urade v vseh velikostih. — Ceniki brezplačno na razpolago. — Dobro blago in točna postrežba. 6 42—7

Krojaška zadruga v Gorici

vpisana zadruga z omejeno zavezo.

P. n.

Lansko leto smo že naznanili slavnemu občinstvu, da smo prevzeli vsled vedno večjega prometa bolj obširne prostore

v Gosposki ulici šte. 6.

Letos smo te prostore primerno preuredili, da nam sedaj omogočajo, imeti mnogo večjo in lepšo zalogo blaga nego prej. Dejstvo pa, da pri nas promet od dne do dne bolj raste, nam omogoča, da so tudi cene pri nas čudovito nizke.

Vabim vse p. n. odjemalce najspoštljivejše v našo trgovino. Prepričali se bodo, da je naša tvrdka prva ne le po kakovosti blaga, ampak da smo tudi neprekosljivi glede dobrega okusa. Zagotavljam Vas točne in solidne postrežbe in nizkih cen. Zato prosim, da si ogledate našo trgovino in zalogo.

Z odličnim spoštovanjem vdani

TEODOR HRIBAR.

34 5—4

Od skupička daje tvrdka 5% za učiteljsko organizacijo.

